

Lauri Vahtre, Ardi Siilaberg, Mart Laar

ÜLDAJALOO LUGEMIK

Isikunimede registri koostaja: Ardi Siilaberg

Toimetaja: Tarvo Siilaberg

Keeletoimetaja: Piret Pöldver

Kujundus ja küljendus: Heisi Väljak

Illustratsioonid: Shutterstock

ISBN 978-9949-9455-8-0

© Maurus Kirjastus OÜ, 2014

www.kirjastusmaurus.ee

tellimine@kirjastusmaurus.ee

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

SISUKORD

Nutulaul Sumeri ja Uri hävitamisest	9
Gilgameš, Kulaba isand	12
Thutmosis III Kaanani sõjakäik	14
Sinuhe jutustus	16
Paabeli vangipõlv	19
10 käsku	23
Buddha	25
Konfutsius	28
Termopüülide lahing	33
Sophokles „Aias“	36
Platoni koopamüüt	39
Aleksander Suur	41
Hannibal	45
Julius Caesar	46
Ovidiuse kunst	48
Kristuse mäejutlus	51
Nero ja kristlaste tulesurm	57
Vesuuvi purse 79. aastal	61
Barbarid ja Rooma häving	64
Teine Rooma ja Constantinuse linn	67

Muhamed	68	Kolumbuse päevik	124
Koraan	71	Türgi luksus – siid, kuld ja kalliskivid	126
Kalifaat	73	Martin Lutheri teesid	128
Karl Suur	76	Trento kirikukogu ja usutunnistus	131
Iiri misjonärid	79	Pärtliöö veresaun	135
Viikingid, varjaagid, normannid, russid...	81	Gallei: ta liigub siiski	139
Vanem Edda	84	René Descartes ja ratsionalism	142
Kiievi-Vene rajamine	87	Gustav II Adolf purjetab Saksamaale	145
Paavst ja I ristisõda	89	Richelieu karm käsi	147
Aquino Thomas ja katoliikluse põhitõed	91	Kuningas kohtu all	149
Marco Polo reisirid	95	Võit Viini all	153
Mongolite lahing	97	Peeter Esimene ja Venemaa areng	155
100-aastane sõda: Crécy	99	Absoluutne monarh Louis XIV	158
100-aastane sõda: kohtumõistmine Jeanne d'Arci üle	101	John Locke ja demokraatia alused	161
Rooside sõda	105	Voltaire	164
Hansa	107	Rousseau: tagasi looduse ja loomulikkuse juurde	167
Medicid ja panganduse areng	109	Malthus: progressil on piirid	170
Konstantinoopoli langemine	112	Ameerika Ühendriikide Iseseisvusdeklaratsioon	173
Renessansiajastu geenius Vincist	115	Prantsuse rahva esindajad...	177
Erasmus Rotterdami	117	Napoleoni kroonimine	179
Machiavelli Valitseja	119	Austerlitz	181
Mauride ajastu lõpp	121		

Napoleoni sõjakäik Venemaale	183
Waterloo	185
Viini Kongress	188
Tööstuslik pööre	190
Mehhaaniline aeg	193
Kommunistliku partei manifest	194
London – maailma pealinn	198
Krimmi sõda 1853 – 1856	200
Sipoide ülestõus 1857	203
Jaapani avamine	207
Itaalia ühendamine	211
USA kodusõda 1861 – 1865	214
Preisimaa tõus ja Saksamaa ühendamine	217
Little Bighorn ja Wounded Knee	219
Uued ajad – kino, mood ja naiste emantsipeerumine	223
Ateena olümpia	226
Nimeindeks	230

Hea lugeja!

Inimkonna ajalugu on pikk, kaugelt pikem kui kirjutatud ajalugu. Kuid ka kirjutatud ajalugu – mida üldiselt just „ajalooliseks” ajaks nimetatakse – sirutub üle aastatuhandete. Nende aastatuhandete jooksul on loodud lugematul arvul tekste, millest suurem osa on inimkonna mälust jäädavalt kustunud. Kuid kaugeltki mitte kõik.

Tekstide saatus ja väärtus on erinev. Paljud omal ajal kuulsad ja tuntud tekstid on hiljem unustatud, mõni tekst seevastu on saanud tuntuks ja mõjuvõimseks kaua aega pärast loomist. Lõpuks leidub ka tekste, mis on alati tähtsad olnud, kui väikesed „kõikumised” kõrvale jätta.

Ajalooõpetuse üks eesmärke on erinevate oskuste, muuhulgas töö allikatega, omandamine ja harjutamine. Allikate kasutamise oskuse kujundamine nõuab kõigepealt kergesti kättesaadavat allikmaterjali. Käesolevasse lugemikku on koondatud valik tekste, või enamasti küll tekstikatkendeid, mis autorite arvates omavad ajaloolist tähtsust ja millega tutvumine aitab mõista ajaloo – peamiselt küll Lääne tsivilisatsiooni – arengukäiku. Lugemik on harivaks lugemispalaks igale ajaloo huvilisele, kuid ühtlasi kujutab see endast tõhusat abimaterjali gümnaasiumi üldajaloo kursuse läbimisel nii õpetajale kui õpilasele. Laiemale lugejaskonnale sobib lugemik eeskätt lugemiseks, pakkudes meeldetuletust ja uusi teadmisi hästituntud sündmustest.